

Леонтюк А.В., студент,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шуст Н.Б., д.с.н., професор

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ

Право на інформацію, що є фундаментальним правом особи та гарантується Конституцією України, а також Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, складається з трьох частин: свобода думки і слова, вільне вираження поглядів і переконань, право на вільне отримання і поширення інформації. Встановлюється також виключний перелік обмежень перерахованих прав [1].

Отже, за Конституцією України право на доступ до інформації може бути обмежене виключно законом:

- в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності і громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам;

- для охорони здоров'я населення; – для захисту репутації або прав інших людей;

- для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або

- для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [4].

Ці положення повністю збігаються із статтями 8, 9, 10 та 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3].

Розглядаючи обмеження права на інформацію та його захист в Україні, слід мати на увазі, що воно також закріплено у законах України «Про інформацію» (від 2 жовтня 1992 р.), «Про державну таємницю» (від 21 січня 1994 р.); у Рішенні Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію»; у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права; постанові Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» (від 9 серпня 1993 р.).

Так, Закон України «Про інформацію» встановлює обмеження на свободу інформації, наводячи у ст. 46 перелік тих відомостей, поширення та розголошення яких забороняється. Стаття 3 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (від 16 листопада 1992 р.) містить перелік підстав, які обмежують право на інформацію. Згідно з цією статтею,

наприклад, забороняється використання друкованих засобів масової інформації для втручання в особисте життя громадян, посягання на їх честь і гідність. Зокрема, нормами Закону України «Про інформацію» 1992 р. (перша редакція) визначено, яка саме інформація належить до інформації з обмеженим доступом, її поділ за правовим режимом на конфіденційну, таємну та службову, визначались її види, а також обмеження щодо доступу до інших видів інформації [2].

Вагомим фактом також є те, що не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно.

Правове регулювання обмеження доступу до інформації в незалежній Україні хоча й не є досконалим, проте залишається під постійною увагою як громадянського суспільства, так і держави. Про це свідчать численні наукові дослідження, підвищена увага інститутів громадянського суспільства, а також (що є особливо обнадійливим), зміни у чинному законодавстві і прийняття нових необхідних законів в інформаційній сфері. Зокрема, безперечним досягненням демократичного суспільства в Україні і кроком на шляху розбудови правової держави стало набуття чинності законами України «Про захист персональних даних» та «Про доступ до публічної інформації». Водночас норми цих законів остаточно не усунули суперечності між захистом приватних даних та правом на свободу інформації. І це призводить до необхідності віднайти баланс із метою недопущення конфлікту між двома рівними правами людини.

Отже, доступ до інформації є складовою суб'єктивного права особи на інформацію й інститутом інформаційного (об'єктивного) права. Тому обмеження цього права, як зауважив В.М. Брижко, «може перетворитись на його порушення, якщо законодавством детально не передбачається механізм контролю і гарантії відновлення обмежених прав» [1]. З огляду на це пропонується закріпити в Інформаційному кодексі, який має стати «інформаційною конституцією», тобто основним і системоутворювальним законом у сфері інформаційних відносин, поняття та принципи обмеження доступу до інформації. І відповідно до них має здійснюватися правове регулювання доступу до окремих видів інформації, встановлення режимів доступу до інформації з метою недопущення як обмеження реалізації

інформаційних прав особи, суспільства, держави, так і зловживань такими правами.

Література

1. Брижко В.М. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин. Харків, 2009. 418 с.
2. Владимирець А.Ю. Теоретичне обґрунтування обмеження права на інформацію. Правовий вісник. 2012. С. 253–255.
3. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: основні положення, практика застосування, український контекст. ЗАТ «Віпол», 2004. 531 с.
4. Конституція України. Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254 к/96-ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1996. Ст. 34.

УДК 347.2 (043.2)

Ляшенко О.М., студент,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шуст Н.Б., д.с.н., професор

ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЧУЖОГО МАЙНА (СЕРВІТУТІВ)

У наш час в Україні існує проблема правового регулювання використання чужого майна. Згідно зі ст. 403 Цивільного кодексу України обсяг прав щодо користування особою чужого майна – це сервітут [1], який може бути встановлений щодо земельної ділянки, природних ресурсів або іншого нерухомого майна з метою задоволення потреб, які не можуть бути задоволені іншим способом. Сервітут може належати власникові (володарю) сусідньої земельної ділянки, а також іншій, конкретно визначеній особі (особистий сервітут). Сервітут може бути встановлений договором, законом, заповітом або рішенням суду. Земельний сервітут може бути встановлений договором між особою, яка вимагає його встановлення, та власником (володарем) земельної ділянки. Сервітут може бути встановлений на певний строк або без визначення строку.

Регулювання правовідносин, пов'язаних безпосередньо із земельним сервітutom, здійснюється гл. 16 Земельного кодексу України [2]. Так, договір про встановлення земельного сервітуту підлягає державній реєстрації в порядку, встановленому для державної реєстрації прав на нерухоме майно. У разі недосягнення